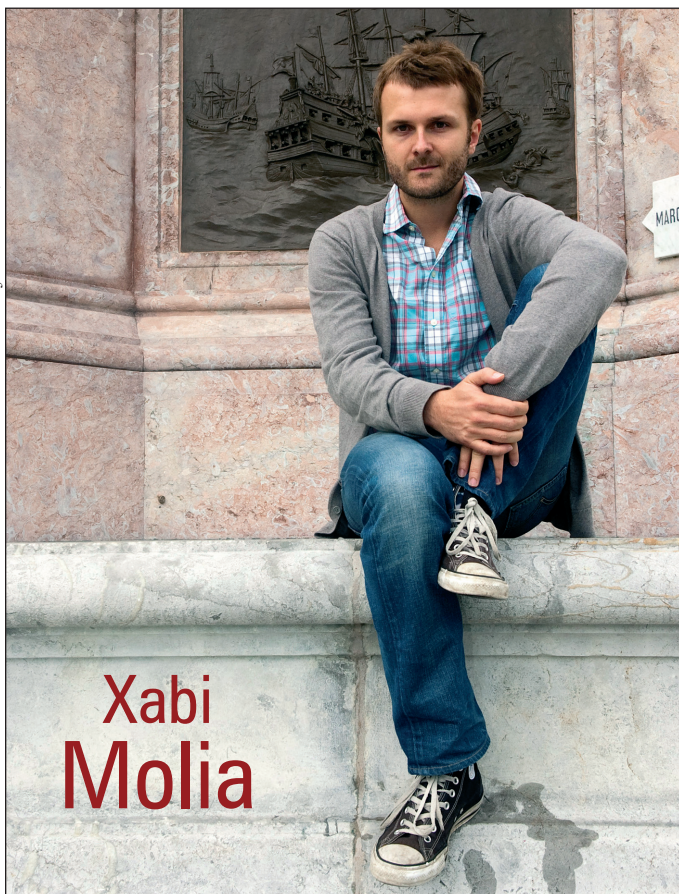

J. C. RUIZ / ARGAZKI PRESS

**Xabi
Molia**

Zinema

Bizirauteari buruzko istorio gordina fin kontatu du Xabi Moliak, berak idatzi eta zuzendutako *Huit fois debout* (Zortzi aldiz zutik) filmean. Donostiako Zinemaldiko Zabaltegi sailean ikusi genuen Parisen bizi den 32 urteko baionar honen opera prima -film labur ugari egin ditu aurretik-; aste gutxi barru, Ipar Euskal Herriko zinemetan estreinatuko dute.

MIKEL GARCIA

«Frantses zinemaren garai honi urrezko aroa deituko diote»

ELSA etxetik bota dute azkenean, alokairua ez ordaintzeagatik. Lan eskas batetik bestera dabil noraezean, eta lan-elkarrizketa beldur-garriei aurre eginez ematen du eguna. Itxurak mantenduz, bizirauten ahalegintzen da Elsa, senar ohiarekin eta haren bikote berriarekin bizi den semearengatik, besterik ez bada ere. Batzuetan aurrera, atzera bestetan, baina miserian duin. Horra Moliaren estreinako film luze txukuna.

“Sept fois par terre, huit fois debout” (Zazpi aldiz lurrean, zortzitan zutik) esaera txinatarrek ematen dio izenburua pelikulari. Hori al da zure filosofia?

Egia esan, denek filosofia hori barrenean daramagula uste dut. Ezin dugun arte bizi egiten gara. Saiatu egiten gara, bizitzan borroka egiten dugu, itxaropena mantentzen

dugu... Film hau egitea bera Elsaren bizitzaren antzekoa izan da: oso zaila da jendea konbentzitzea zure proiektua babes dezan, gaztea, ezezaguna eta esperientzia gutxikoa zarenean eta etsipena eta umorea nahasten dituen istorio konplikatuak aurkezten duzunean. “Ez” asko entzun behar izan genituen, behar genuen “bai” hori aurkitu arte.

Elsa, filmeko protagonista, emakume konplexua da oso, zalantza eta beldurrez beteta. Norbaitengan oinarritu al zinen?

Nigan oinarritu nuen! Askotan jendea egoten naiz, edo euren izaera arakutzen. Baina saiatzen naizenean izaera konplexu bat eraikitzen, beti nire pertsonalitaterik abiatzen naiz, giza kontradikzio eta egiak bilatuz. Egia esatera, nik uste besteez asko ikasi dezakegula geure izaera behatuz. Par-

tekatu egiten ditugulako beldur asko, nahiak, dudak.

Huit fois debout-eko lan-elkarrizketak sunstizailleak dira, enpresariaren boterearen eta kapitalismo bortitzenaren adierazgarri.

Gaur egungo biolentzia modu berri bat da lan-elkarrizketa, modu sofistikatuagoa. Gizateriaren gabezia erakusten du, kortesian, hitz teknikoetan, tolerantzia faltsuan bildua. Horri guztiari buruz hitz egiten dute lan-elkarrizketok.

Krisi ekonomikoa dela-eta, Elsa eta bere bizilagun Albert moduko asko aurki ditzakegu inguruan?

Bai, geroz eta gehiago. Hainbatek esan dit: “Elsa emakume txit polita da, bera bezalako neskei ezin zaie halakorik gertatu!”. Eta nik beti erantzuten dut: “Benetan uste duzu jende behartsua beti itsusia eta tontoa dela?”.

Filmean ez duzu soilik krisiaz hitz egiten, etorkin ilegalak, etxetik botatzea, haurren kustodia... ere jorratu dituzu. Nola ikusten duzu gaur egungo gizartea, gaur egungo Frantzia?

Frantzia amesgaiztozko herria da gure bizitza publikoko pertsonaia garrantzitsua Nicolas Sarkozy denetik (eta 2002an hasi zen, Barne ministro izendatu zutenean). Fikzioaren eta errealtatearen arteko ezberdintasunaz galdeetzen didatenean, diot beti zailtasunak aurkitzen ditudala muga garbi batzuz trazarazeko. Eta orain are gogorragoa da, entzuten ditudan berri asko sinestezinak baitira. Frantziak geroz eta gehiago txiste txar bat dirudi. Munduko Kopara ere ezin gara joan-eta, gure burua desondratu gabe.

Pelikula ez da oraindik estreinatu, baina hainbat jaialditan izan da, hala nola Donostiako Zinemaldian. Nolako harrera izan du?

Oraingo, oso ona. Tokioko Nazioarteko Zinema Jaialdian emakumezko aktore one-

Ezkerrean, Molia Donostiako Zinemaldian. Eskuinean, *Huit fois debout*-eko fotograma bat: Elsa protagonista eta bere bizilagun Albert, etxetik kanporatuak.

naren saria irabazi genuen eta japoniarrei filma asko gustatu zitzaizen, euren eguneroko bizitzan dirudienez funtsezkoa den gai bati buruz –lana eta etxea galtzeko beldurra– hitz egiten duelako. Donostiako esperientzia izugarria izan zen, ikusleei pelikula erakusten nien lehen aldia zelako, eta nire herritik hain gertu, neguan urtero bisitatzen dudan hiri honetan –Baionako gauek herri fantasma post-apokaliptikoen itxura hartzen dutenean–. Arraroa izan zen Donostiako gertakari hain erraldoiaren zati izatea, normalean guztiz ezezagun mugitzen bainaiz bertatik.

***Fourbi* lehen eleberria 19 urterekin idatzi zenuen eta orain, 32rekin, lehen film luzea errodatu duzu. Zein bilakaera izan duzu tarte horretan?**

Ziurrenik bi pertsona zeharo desberdin dira *Fourbi* idatzi zuena eta pelikula hau egin duena, nahiz eta ez den erraza azaltzea nola izan den bidaia hori. Nire lehen liburua zerebrala zen, dibertigarria baina lehorra, interesgarria (espero dut) baina ez erraza irakurtzeko. Ulertzeraz iritsi naiz nahiago ditudan lan artistikoak itxuraz oso sinpleak direla (Gus Van Santen *Gerry* edo Cormac McCarthyren *The Road*, adibidez) eta gauzarik zailena dela ideia konplexuak oinarritzko lengoia batera eramatea. “Gutxiago gehiago da”! *Huit fois debout* lanari ekin nionean, hori nuen buruan.

***Nouvelle Vague*ren 50. urteurrenean, zinema frantziarra bogan dago; Donostiako Zinemaldiak berak atal bat eskaini dio azken edizioan. Lehen esnob hutsa nintzen zinema frantziarrarekin, eta aspergarria zela nioen –musika frantziarrarekin berdinean–. Baina bertan egini-ko filmak ikustea saihesten baino ez nintzen ari. Noski, pelikula frantziar txar asko dago... baina pelikula frantziar asko dagoelako! Urtero, urte bukaeran, hamar edo agian hamabi film on izenda ditzakezu eta hori asko da, frantziarrek joera izan ohi dugun arren pentsatzeko munduko zentroa**

Lengoaia literarioa vs. zinematografikoa

Diziplina desberdinak ikasi dituzu eta eleberriak, poesia, antzerkia, zinema... egin duzu, arrakastarekin gainera, sari ugari irabazi baituzu zure idatziengatik. Berpizkundeko pertsona dirudizu! Denetik probatzea gustuko duzu?

Denbora askoan Berpizkundeko literatura ikasi nuen eta agian horrek eragina izan du nigan, kar, kar, kar. Ez, serio: bitarteko desberdinak erabiliz istorioak kontatzearen ideia atsegin dut. Uste dut bai zinemak eta bai literaturak bakoitzak bere indar eta aukerak dituztela, eta esperientzia batzuk hobeto transmititzen direla hitzen bidez eta beste batzuk irudiekin.

Oso desberdinak dira medio batean eta bestean kontatzen dituzun istorioak?

Eleberrietan eta pelikuletan kontutakoak nahiko ezberdinak direla esango nuke, bai: biek zerikusia duten arren istorioak kontatzeko artearekin, idaztea eta filmatzea oso lan desberdinak dira. Idaztea prozesu bakartia eta oso geldoa da, baina askatasun handia daukazu. Eta

garrantzitsuenak: zure ideiek ez dute kostu ekonomikorik! Filmatzea denboraren kontrako lasterketa da, presio handikoa, baina aldi berean talde handi baten ilusioa eta euskarri teknikoa dituen. Arrazoi horiengatik, biak maite ditut: idazle bizimodu bakartia uztartu egiten dut talde lan handi baten giza-abenturarekin; zinema-zuzendari gisa dudak erantzukizuna orekatu egiten da nire kabuz pentsatu eta idatzi dezakedan espazio intimoarekin.

Eta zein da lengoaia literarioaren eta zinematografikoaren arteko desberdintasuna?

Lengoaia literarioak gizakiaren barne mundua espresa dezake: pentsamenduak eta fantasiak hitzekin deskriba ditzakezu. Lengoaia zinematografikoak aldiz, gauzen azaleko urratu ia ikusezina harrapatzen ditu. Ezin du mundua azaldu, baina berau erakusten du, hitzek gutxitan lor dezaketen freskotasun biziarekin.

Zenbat literatura dute zure filmek eta zenbat zinema zure eleberriek?

Eszena klabeen inguruan eraikitzen noa eleberriak, gidoieta bezala. Eta filmetan, oso zehatza izaten saiatzen naiz jendearen hitz egiteko moduarekin, erabiltzen dituzten berbekin eta hitz egiterakoan hartzen duten jarrerarekin. Baina nire filmak ez direla literaturaren barietateak, ezin direla nire eleberriak pelikuletara ongi itzuli, ideia horrekin lan egitea da niretzat benetan interesgarria. Medio bakoitzaren berezitasuna gustatzen zait.

Non aurkitzen zara erosoan, idatzen ala errodatzen?

Bi prozesuek dute euren zati eroso... eta deserosoa. Esperientzia gehiago daukat idazle gisa, baina idazterakoan, denbora eta leku pila bat daukazu zalantzarako eta auto-kritikarako. Errodatzea, nire ustez, erosoagoa da, babestuta egiten duzulako lan, zure ikuspegia euren alorrera eramateko gogor lan egiten duten pertsona ulerker eta talentudun inguratuta. Muntaketa gelan sartzen zarenean hasten dira benetan zailtasunak eta zalantzak.

garela, oraindik ez garelako hain herri handi eta populatua. Arnaud Desplechin, Olivier Assayas eta Christophe Honoré azpimarratzeko moduko hiru zuzendari dira. Ziur naiz, 50 urtetan, jendeak zinema frantziarraren garai honi urrezko aroa deituko diola. Berau izendatzeko izen on bat eta dugun zorteaz kontzienteago izatea baino ez dugu behar!

Eta zer diozu zu bezalako zuzendari gazteen belaunaldiari buruz?

Gauza bera da: urtero bizpahiru gazte daude herrian, diruz laguntzea merezi dutenak. Nassim Amaouche *Adieu Gary* filmaren zuzendaria izan da 2009ko horietako bat. Zorte handia dugu Frantzian lan egiteaz, hemen pelikula bat egitea oso zaila den arren, oraindik ere diruz laguntzen dutelako zinema berritzailea, arriskuak hartzen dituen.

Euskal Herrian errodatu nahi omen duzu. Zein da proiektua?

"Frantziak geroz eta gehiago txiste txar bat dirudi. Munduko Kopara ere ezin gara joan-eta, geure burua desondratu gabe"

Izugarrizko gogoia dut hemen filmatzeko, badirudielako Frantzian inor ez dela ardurtzen zonalde honetaz eta zinematografikoki eskaintzeko duenaz. Beharbada mendietan kokatuko den istorio baten gidoiarekin ari naiz lanean —zehazki, Irubela Kaskoko inguruak ditut buruan—. Galtzaile bikote baten istorioa da, euren zorte txarraz askatzeko ahaleginean.

Zein harreman duzu Euskal Herriarekin?

Utzi nuenetik geroz eta estua goa. Londonera joan nintzen bizitzera 15 urte nituela, txikiegia iruditzen zitzaidan herri batetik ihes egitea nuelako amets, ustekaberik gabeko bizimodu batetik. Orain, mundu guztitik bidaiatu dudanean, badakit leku berezia dela, etxean sentitzen naizen lekua, nire arima harrapatu duen lurraldea. "Nire" Euskal Herria da: lanbroa, hondartza inguruko paseoak neguan, basoaren usaina euria egin ostean... ■